

คม ชัด ลึก

Khom Chad Luek
Circulation: 900,000
Ad Rate: 2,200

Section: First Section/ในประเทศ

วันที่: เสาร์ 4 กุมภาพันธ์ 2560

ปีที่: 16

ฉบับที่: 5586

Col.Inch: 168.35 Ad Value: 370,370

หน้า: 1(ล่างขวา), 3

PRValue (x3): 1,111,110

คลิ๊ป: ลีลี

หัวข้อข่าว: แผนสกัด 'ยีนดื้อยาพันธุ์ใหม่' ฟาร์มหมูไทย

แผนสกัด 'ยีนดื้อยาพันธุ์ใหม่'!

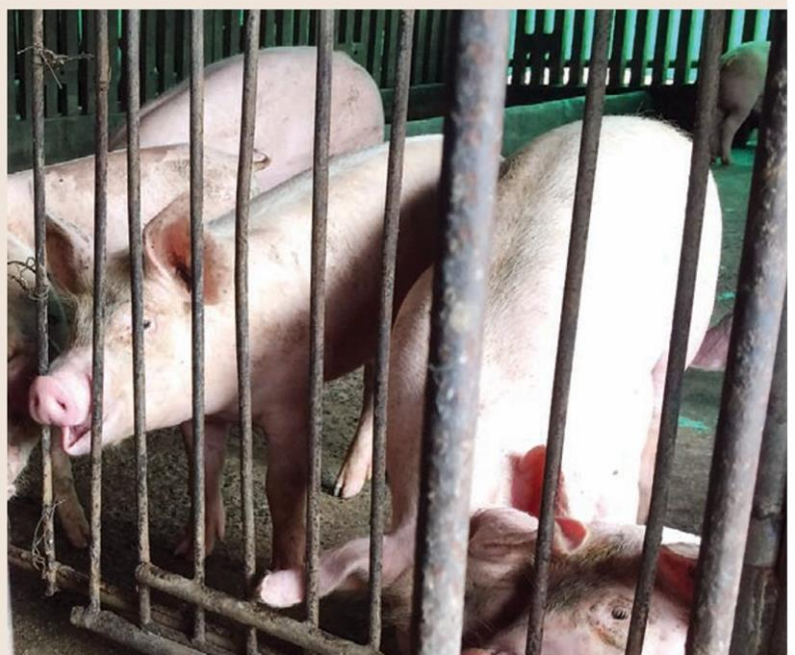
ฟาร์มหมูไทย

ทีมข่าว "คม ชัด ลึก" จะเฝ้าระวังการแพร่ยีนดื้อยาสายพันธุ์ใหม่ "เอ็มซีอาร์-1" (MCR-1) ที่แพทย์ทั่วโลกกำลังเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด ที่น่าตื่นเต้นไปกว่านั้น คือ มีรายงานว่าวิจัยยีนพันธุศาสตร์ในคนไทยอย่างน้อย 3 คนแล้ว เมื่อสืบค้นความเป็นมาของยีนตัวนี้ปรากฏว่าเกิดจากปัญหาการใช้ "ยาโคลิสติน" อย่างผิดวิธีในฟาร์มหมู

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เชลล์ยาฆ่าเชื้อที่คิดค้นสูตรอาหารหมูของ ที่นำวงยาโคลิสติน (Colistin) มาแนะนำให้เกษตรกรไทยเอาไปให้หมูกินเป็นระยะๆ หวังผลป้องกันและรักษาโรคท้องร่วงหรือโรคอื่นๆ สูตรอาหารนี้พบว่ามีการใช้แพร่หลายทั่วไปทั้งในคอก "ลูกหมู" และ "หมูขุน" !

แม้ยาราคาแพงหลักหมื่นถึงแสนบาทต่อเดือน แต่คนเลี้ยงหมูยอมควักเงินซื้อเต็มๆ ไม่ว่าจะเป็น "ฟาร์มเล็ก ฟาร์มใหญ่ ฟาร์มปิด ฟาร์มเปิด" เนื่องจากออกฤทธิ์คล้าย "ยามหัศจรรย์" รักษาได้เกือบทุกโรค โดยเฉพาะโรคท้องร่วง สาเหตุการตายของหมูส่วนใหญ่

ที่น่าเป็นห่วง คือ "ยาโคลิสติน" ทั้งยาฉีดและยาผสมอาหาร ส่วนใหญ่ในยืมซื้อสลับกันระหว่างยาถูกกฎหมายและยาผิดกฎหมาย เพราะราคาต่างกันถึง 4-5 เท่า ยกตัวอย่างจากกรุงเทพฯ ใส่ขวดยาใช้แล้วจากฟาร์มหมูแห่งหนึ่งใน จ.นครปฐม ที่เลี้ยงลูกหมูประมาณ 300 กว่าตัว

ทุกเดือนจะนำถุงขยะใส่ขวดพลาสติกต่าง ๆ ประมาณเกือบร้อยขวด ไปทิ้งขยะ

เมื่อทีมข่าวนำถุงใส่ขวดยาข้างต้นให้ผู้เชี่ยวชาญจาก “ศูนย์วิชาการเพื่อสร้างและพัฒนาาระบบยา (กพย.)” คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาฯ ตรวจสอบเบื้องต้น

พบขวดยาใช้แล้วจำนวน 96 ขวด เป็นยาปฏิชีวนะ หรือยาด้านแบคทีเรีย ทั้งหมด 11 รายการ มีจำนวนมากถึง 65 ขวด รวมถึงยาห้ามซื้อขายทั่วไป ให้ใช้เฉพาะโครงการสัตว์แพทย์ฝึกหัด และยาเถื่อนไม่มีทะเบียน

“ผศ.ภญ.นิยดา เกียรติยิ่งอังศุลี” ผู้จัดการศูนย์ ยอมรับว่า รู้สึกวิตกกังวลหลังตรวจสอบยาเหล่านี้เบื้องต้น เนื่องจาก 1.พบยาด้านแบคทีเรียถึง 9 ชนิด ไม่ซ้ำกันและเป็นกลุ่มยาแรง 2.มีการนำยาคนสำหรับผู้ป่วยโรงพยาบาลเท่านั้น มาใช้ในสัตว์ เช่น ยาเซฟไตรอะโซน และที่สำคัญ คือ 3.พบขวดยาผสมโคลิสติน 5 ขวด โดย 2 ใน 5 ขวดไม่มีทะเบียนยา หรือที่เรียกว่า “ยาโคลิสตินเถื่อน”

ยาดังนี้แพทย์ทั่วโลกวิตกกังวลว่า หากใช้ผิดวิธีจะทำให้เกิดเชื้อดื้อยาแพร่กระจายสู่มนุษย์ยิ่งกว่าโรคระบาด หลักฐานการพบยาโคลิสตินเถื่อนในฟาร์มหมูหลายแห่งในประเทศไทยแสดงให้เห็นว่าไม่ใช่แค่ยาโคลิสตินถูกกฎหมายเท่านั้น แต่ฟาร์มหมูไทยยังลักลอบใช้ยาเถื่อนอันตรายด้วย ซึ่งไม่มีใครรู้ว่าสูตรเคมีหรือส่วนผสมแท้จริงมีอะไรบ้าง

สาเหตุที่วงการแพทย์ทั่วโลกเฝ้าระวังยาตัวนี้อย่างใกล้ชิด เนื่องจากช่วงปี 2558 จีนพบหมูและคนดื้อยาโคลิสตินจากฟาร์มหมูชนิดข้ามสายพันธุ์ได้ หรือ “ยีนเอ็มซีอาร์-1” (MCR-1 gene) ยีนตัวนี้ส่งสายพันธุ์กรรมหรือเชื้อดื้อยาข้ามจากสัตว์มาคน และจากคนไปสัตว์รวมถึงสัตว์เลี้ยง และยังถ่ายทอดไปยังเชื้อโรคตัวอื่นในร่างกายมนุษย์ได้อีกด้วย

ยีนมหันตภัยถูกพบครั้งแรกไม่กี่ปีมานี้เอง จึงอยู่ในช่วงศึกษาทดลอง ยังไม่มีนักวิทยาศาสตร์ยืนยันได้ว่า ฤทธิ์เดชที่แท้จริงร้ายแรงแค่ไหน? แพร่จากทางไหนได้บ้าง? เพราะมันอาจแพร่กระจายได้จากการปนเปื้อนในเนื้อหมู อวัยวะหมู สิ่งแวดล้อมในฟาร์มหมู

วงการแพทย์พยายามเผยแพร่ข้อมูลให้รู้ว่าการแพร่ระบาดของมาจากคนที่สัมผัสสัตว์นั้นเล้าหมู แล้วเอาเชื้อมาติดคนในครอบครัวหรือคนอื่นๆ อย่างไม่ถึงใจ

ข้อมูลยืนยันฟาร์มหมูไทยอยู่ในสถานการณ์น่าเป็นห่วง มาจากทีมวิจัยสัตว์แพทย์ จุฬาฯ ที่นำตัวอย่างเชื้อจากหมูในฟาร์มที่เก็บไว้ตั้งแต่ปี 2004-2014 มาวิเคราะห์ โดยเฉพาะในพื้นที่ 3 จังหวัด นครปฐม ราชบุรี และชลบุรี มีจำนวน 17 ฟาร์ม เป็นฟาร์มขนาดกลางประมาณ

100-1,000 ตัว ปรากฏว่าพบเชื้อดื้อยาโคลิสติน 40-100% และที่สำคัญพบยีนดื้อยาเอ็มซีอาร์-1 20-66%

3 จังหวัดยืนยันว่าพบยีนดื้อยาสายพันธุ์ใหม่เรียบร้อยแล้ว! เชื้อตัวอย่างจากฟาร์มหมูแม่มีเพียงแค่ 17 แห่ง แต่ 3 จังหวัดนี้คือแหล่งฟาร์มหมูสำคัญของประเทศไทย

หากสุ่มเก็บจำนวนตัวอย่างเพิ่มขึ้น ตัวเลขที่พบอาจทำให้หน่วยงานดูแลปัญหาเชื้อดื้อยาสะอึกมากกว่านี้ได้!

ปัจจุบันไม่มีใครตอบได้ว่า ยีนมหันตภัย เอ็มซีอาร์-1 แพร่กระจายออกจากฟาร์มหมูผ่าน “คน” หรือสิ่งแวดล้อม เช่น “แหล่งน้ำสาธารณะ” ไปในสถานที่ใดบ้างแล้ว อาจมีเหยื่อติดเชื้อยีนเอ็มซีอาร์-1 โดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกินเนื้อหมูหรือฟาร์มหมูได้

ดังกรณีที่เกิดขึ้นในอเมริกา คนไข้หญิงรายหนึ่งมียีนดื้อยา “เอ็มซีอาร์-1” ทำให้หมอใช้ยาโคลิสตินไม่ได้ผล และผู้หญิงรายนี้ไม่เคยเกี่ยวข้องกับฟาร์มหมู และไม่ได้เดินทางออกนอกประเทศในช่วงนั้นด้วย

“กรมปศุสัตว์” รับรู้ปัญหานี้เป็นอย่างดี เมื่อต้นปี 2559 หลังจากแพทย์ทั่วโลกรายงานให้เฝ้าระวังยีนดื้อยาสายพันธุ์ใหม่ กรมปศุสัตว์ออกหนังสือแจ้งเตือนและขอความร่วมมือกลุ่มเป้าหมายทันที

หนังสือราชการใช้กระดาดตราครุฑประทับสีแดงคำว่า “ด่วนมาก” ที่มุมซ้ายก่อนถูกส่งให้ “สมาคมสัตวแพทย์ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์แห่งประเทศไทย” รายละเอียดข้อความมีดังนี้

“ด่วนมาก ที่ กษ 0623/2654 วันที่ 29 มกราคม 2559

เรื่อง มาตรการจัดการความเสี่ยงยา Colistin ในสัตว์

เรียน นายกสมาคมสัตวแพทย์ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์แห่งประเทศไทย

เรื่องเดิม 1.วารสารการแพทย์ Lancet Infectious Disease

ฉบับวันที่ 18 พฤศจิกายน 2558 ตีพิมพ์รายงานชิ้นสำคัญการตรวจ

พบอุบัติการณ์ถ่ายทอดยีนดื้อยา Colistin MCR-1 ทาง Plasmid ใน

เชื้อ E.coli ซึ่งสามารถแพร่กระจายไปยังแบคทีเรียได้หลายชนิด โดย

พบในผู้ป่วยและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ของสาธารณสุขประชาชนจีน ทั้งนี้

ยา Colistin มีการใช้กันมากในการปศุสัตว์ และอยู่ระหว่างขออนุมัติ

ใช้เป็นยามนุษย์ในสาธารณสุขประชาชนจีน

2.ประเทศในสหภาพยุโรปหลายประเทศ เช่น ฝรั่งเศส เดนมาร์ก

นำเชื้อที่เก็บรวบรวมไว้มาตรวจสอบและตรวจพบเชื้อที่มียีนดื้อยา MCR-1

ดังกล่าวในกระแสเลือดผู้ป่วยและจากสัตว์ปีกนำเข้า

ข้อเท็จจริง 1.Colistin เป็นยาปฏิชีวนะตัวสุดท้ายที่ถูกนำกลับ

มาใช้ในหลายประเทศ รวมทั้งประเทศไทย สำหรับผู้ป่วยวิกฤติที่ไม่มี

ยาชนิดใดได้ผลในการรักษาเชื้อดื้อยา ซึ่งในคนมีการใช้เฉพาะรูปแบบ

คม ชัด ลึก

Khom Chad Luek
Circulation: 900,000
Ad Rate: 2,200

Section: First Section/ในประเทศ

วันที่: เสาร์ 4 กุมภาพันธ์ 2560

ปีที่: 16

ฉบับที่: 5586

Col.Inch: 168.35 Ad Value: 370,370

หน้า: 1 (ล่างขวา), 3

PRValue (x3): 1,111,110

ศิลป์: สีสี่

หัวข้อข่าว: แผนสกัด 'ยีนดื้อยาพันธุใหม่' ฟาร์มหมูไทย

ยาฉีดเข้าเส้นเลือดและกำหนดให้สั่งใช้โดยแพทย์เฉพาะทาง เพื่อสวนไวใช้ในยามจำเป็น

2.ประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปมีการกำหนดตัวชี้วัดในการจำกัดและลดการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะเพื่อควบคุมเชื้อดื้อยา เช่น เนเธอร์แลนด์สามารถลดการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะเมื่อคำนวณเป็นปริมาณสารออกฤทธิ์ต่อ biomass ของสัตว์ได้ถึง 65 เปอร์เซ็นต์ ในระหว่างปี ค.ศ.2004-2041 สำหรับประเทศไทยจากการสอบถามและรวบรวมข้อมูลในเบื้องต้นโดยภาพรวมพบว่าการนำยาปฏิชีวนะมาใช้ในปศุสัตว์มีมากกว่าประเทศในสหภาพยุโรปหลายเท่า การนำยามาใช้ในปริมาณมากโดยไม่มีการควบคุมที่เหมาะสมจะเพิ่มปัญหาเชื้อดื้อยาทั้งในสัตว์และมนุษย์ ประสิทธิภาพของยาที่ลดลงจะทำให้ไม่มียาที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมในการนำมาใช้ บุคลากรในฟาร์มจะมีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อดื้อยาเพิ่มขึ้น

กรมปศุสัตว์พิจารณาแล้ว ใคร่ขอความร่วมมือสมาชิกของสมาคมสัตวแพทย์ผู้ประกอบการบำบัดโรคสัตว์แห่งประเทศไทยควบคุมและลดปริมาณยาปฏิชีวนะมาใช้ในสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Colistin ใช้เป็นไปเพื่อการรักษาโรคตามใบสั่งของสัตวแพทย์เฉพาะในกรณีสุดท้ายที่ไม่มียาอื่นใช้ได้ผลแล้วเท่านั้น ไม่นำมาดัดแปลงมาใช้ในวัตถุประสงค์เพื่อการควบคุม ป้องกันโรค ทั้งนี้ กรมปศุสัตว์อยู่ระหว่างการเฝ้าระวังเชื้อดื้อยาดังกล่าว ซึ่งหากมีการตรวจพบปัญหาเชื่อมโยงยังผู้ป่วย จากการสั่งใช้ยาในสัตว์ของประเทศไทย หรือจากประเทศผู้นำเข้า ส่วนราชการที่

เกี่ยวข้องอาจต้องยกเลิกการใช้ดังกล่าวในสัตว์ ดังกรณีการยกเลิกยา Avoparcin หลังจากรัฐบาลพบเชื้อและการถ่ายทอดยีนดื้อยาจากการใช้ยาในสัตว์สู่ผู้ป่วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

นายยุทธ หรินทรานนท์ อธิบดีกรมปศุสัตว์

หนังสือราชการที่ลงชื่อโดยอธิบดีกรมปศุสัตว์ข้างต้น สามารถสรุปเนื้อความสำคัญออกมาได้ 5 ประเด็น ดังนี้

- 1.ขอให้สัตวแพทย์ใช้ “โคลิสติน” กรณีที่ยาอื่นใช้ไม่ได้ผลเท่านั้น
- 2.พบยีนดื้อโคลิสตินในกระแสน้ำเสีย คนจีน คนฝรั่งเศส และคนเดนมาร์ก
- 3.ไทยใช้ยาปฏิชีวนะในปศุสัตว์มากกว่ายุโรปหลายเท่า
- 4.การใช้ยาไม่เหมาะสม ทำให้บุคลากรในฟาร์มเสี่ยงติดเชื้อดื้อยาเพิ่มขึ้น

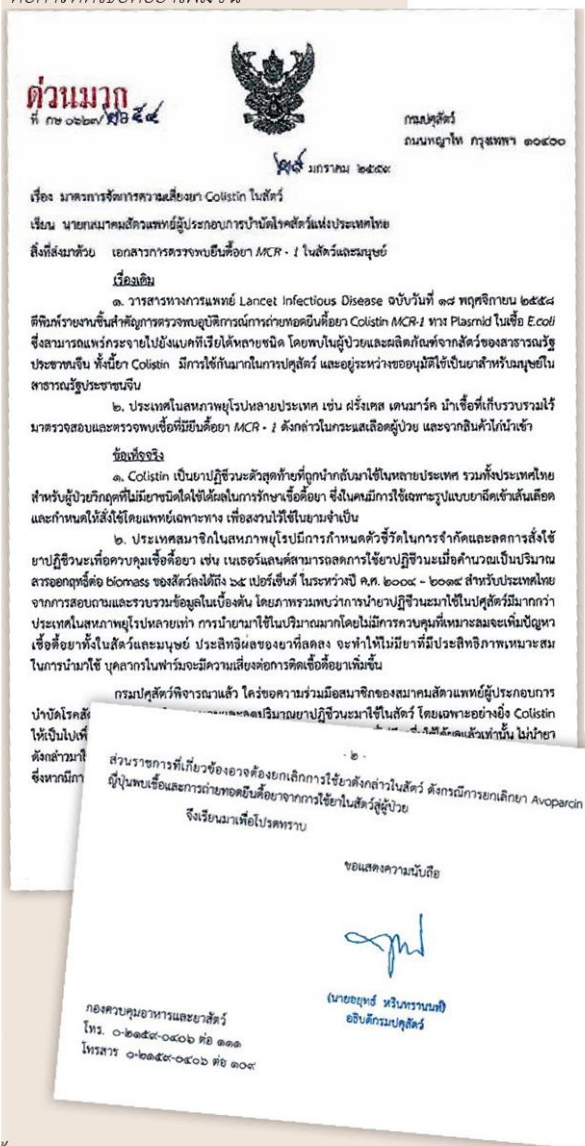
5.หากกรมปศุสัตว์ตรวจพบปัญหาเชื่อมโยงยังผู้ป่วย จากการสั่งใช้ยาโคลิสตินในสัตว์ อาจต้องยกเลิกยาโคลิสตินในสัตว์ เหมือนกรณียกเลิกยา Avoparcin หลังจากรัฐบาลพบเชื้อและการถ่ายทอดยีนดื้อยาจากสัตว์สู่ผู้ป่วย

ผู้เชี่ยวชาญจากกองควบคุมอาหารและยา สัตว์ กรมปศุสัตว์ กล่าวถึงเอกสารราชการข้างต้นว่า หนังสือขอความร่วมมือจัดการความเสี่ยงยาโคลิสตินในวันที่ 29 มกราคม 2559 สืบเนื่องจากเป็นห่วงเรื่องการสั่งใช้ยาปฏิชีวนะในฟาร์มสัตว์จำนวนมาก โดยเฉพาะ “โคลิสติน” กลุ่มตัวยาสุดท้ายที่จะใช้เมื่อคนไข้มีอาการป่วยแล้วไม่สามารถใช้ยาในกลุ่มอื่นได้ผล โดยเฉพาะในอาการท้องเสียรุนแรงหรือติดเชื้อระบบทางเดินอาหาร “ยาโคลิสตินปกติใช้รักษาโรคระบบทางเดินอาหาร โดยเฉพาะจาก

เชื้อแบคทีเรีย อี.โคไล ไม่ควรให้ยาดูติดต่อกันเกิน 3-5 วัน การใช้ผิดวิธีทำให้เกิดเชื้อดื้อยาและเชื้อดื้อยามีความต้านทานในสิ่งแวดล้อมในลำไส้ใหญ่เป็นอันตรายต่อคนเลี้ยงหมูที่กลายเป็นพาหะนำไปเผยแพร่ให้คนอื่นได้” ผู้เชี่ยวชาญข้างต้นอธิบาย

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าคำเตือนของกรมปศุสัตว์ยังไม่ได้ผลมากนัก เนื่องจากปลายปี 2559 ทีมข่าว “คม ชัด ลึก” สืบพบการใช้ยาโคลิสตินผิดและยาฟง ทั้งที่มีทะเบียนและยาเถื่อนในฟาร์มหมูทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก โดยเฉพาะฟาร์มหมูภายใต้ “คอนแทรคฟาร์มมิ่ง” ของบริษัทขายหมูชื่อดังระดับประเทศ และยาโคลิสตินก็ได้รับมาจากตัวแทนบริษัทเหล่านี้ด้วย ส่วนฟาร์มใหญ่ที่เลี้ยงหมูระดับหมื่นตัวขึ้นไป ยังไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลการใช้ยาโคลิสตินได้

“นสพ.ประชาไท ดาห์วัฒน์” นายกสมาคมสัตวแพทย์ควบคุมฟาร์มสุกรไทย ให้สัมภาษณ์ว่า หลังจากได้รับจดหมายเตือน ได้ส่งอีเมลให้สมาชิกสมาคมที่มีอยู่ 800 กว่าคน เรียบร้อยแล้ว

“สัตว์แพทย์ส่วนใหญ่เข้าใจอันตรายของยาโคลิสติน แต่มีบางคนที่ยังพูดไม่รู้เรื่อง ผมอยากเสนอให้ยาโคลิสตินห้ามวางขายในร้านอาหารสัตว์ทั่วไป ต้องขายเฉพาะร้านขายยาสัตว์ที่มีใบอนุญาตเท่านั้น และห้ามขายให้ผู้ซื้อถ้าไม่มีใบสั่งยาจากสัตว์แพทย์” นายกสมาคม เสนอแผนสกัดเชื้อดื้อยาโคลิสติน

ล่าสุด เครือข่ายแพทย์และกลุ่มคุ้มครองผู้บริโภคเรียกร้องให้มีรัฐบาลเร่งออกนโยบายที่ชัดเจนแก้ปัญหาดังกล่าว โดยสรุปได้ดังนี้

1.สนับสนุนการทักเฝ้าระวังค้นหาเชื้อดื้อยาโคลิสตินและยีนเอ็มซีอาร์-1 ในฟาร์มปศุสัตว์ โดยเฉพาะจากหมู คนเลี้ยงหมู สิ่งแวดล้อมในฟาร์มหมู

2.ศึกษาวิจัยยีนดื้อยา “เอ็มซีอาร์-1” ที่พบในผู้ป่วยคนไทย แล้วอย่างละเอียด โดยเฉพาะความสามารถในการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนยีนดื้อยากับเชื้อโรคอื่นๆ

3.ตรวจสอบหาผู้ป่วยในโรงพยาบาล ที่มีอาการดื้อยาโคลิสติน พร้อมรายงานสถานการณ์อย่างเปิดเผยตามข้อเท็จจริงให้ทุกฝ่ายได้เฝ้าระวัง

4.มีนโยบายควบคุมการซื้อขายยาโคลิสตินสำหรับสัตว์อย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะการอนุญาตให้ขายกรณีไม่มีใบสั่งยาจากสัตว์แพทย์เท่านั้น

5.ออกนโยบายเร่งด่วนในการปราบปรามและจับกุมการซื้อขายยาโคลิสตินเถื่อน ทั้งจากผู้นำเข้า ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย โดยใช้มาตรการขั้นเด็ดขาด

การแพร่ยีนดื้อยาโคลิสตินจากฟาร์มหมู ทำให้วงการแพทย์ทั่วโลกหวาดผว แต่ดูเหมือนเจ้าหน้าที่รัฐผู้มีส่วนที่รับผิดชอบในประเทศไทยยังไม่กระตือรือร้นในการแก้ปัญหายังจริงจัง

หรือเป็นเพราะ “บริษัทค่ายาสัตว์ยักษ์ใหญ่” ให้ผลประโยชน์บางอย่างแลกเปลี่ยน จนลบล้างคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพ ?

● ทีมข่าวรายงานพิเศษ ●